

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/28.208555>**Альона ДЕРЯБІНА,***orcid.org/0000-0003-4211-9803**аспірант кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) alinel07085@gmail.com*

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОСПОЛУК НІМЕЦЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Одним із найпродуктивніших способів поповнення термінології є аналітична деривація, яка полягає у творенні складених номінацій – терміносполук. Вони здатні найбільш повно відобразити необхідні специфічні риси позначуваного ними поняття, а тому домінують у терміносистемах. Терміносполуки були об'єктом лінгвістичних описів у багатьох терміносистемах – біології, ботаніки, фізики, військової термінології, термінології мережі Інтернет, економіки тощо. Проте досі немає досліджень терміносполук у німецькій фаховій мові цивільного права, що й зумовлює актуальність нашої студії.

У наявних дослідженнях терміносполуки охарактеризовано зазвичай з якісної сторони з огляду на їх визначення, понятійну структуру, семантичні особливості тощо. Досі немає кількісних даних, які б давали повну картину поширеності певних моделей терміносполук у фахових мовах, щодо їхньої довжини, частиномовного складу, структурних особливостей.

Мета статті – встановити структурні особливості терміносполук німецької фахової мови цивільного права. Предмет дослідження – терміносполуки відповідної галузі права, об'єкт дослідження – їхні кількісні та структурні характеристики. Матеріалом дослідження слугували письмові тексти німецького цивільного права загальним обсягом приблизно 2 млн слововживань, що становить у перерахунку приблизно 5 500 сторінок, або 344 друковані аркуші.

У досліджуваних фахових текстах із німецького цивільного права зафіксовано дво-, три- і полікомпонентні терміносполуки, які можуть включати чотири, п'ять, шість і більше одиниць. В основі формування різних моделей терміносполук лежать принципи сполучуваності морфологічних класів слів. Підрахунки кількості терміносполук у німецьких фахових текстах цивільного права здійснено за допомогою програми синтаксичного аналізу німецьких корпусів текстів STTS. Загалом зафіксовано 571 тисячу терміносполук, з яких найчастіше траплялися номінативні терміносполуки (67%), за якими слідує дієслівні (26%) і (діє)прикметникові (4%). Вибір певної частини мови для використання у функції терміна визначається системою понять. За кожною терміносполукою стоїть стала стандартно відтворена структура складного професійного поняття.

Ключові слова: терміносполуки, ядро, полікомпонентні терміни, частиномовний склад, номінативні, ад'єктивні, дієслівні терміносполуки.

Alona DERYABINA,*orcid.org/0000-0003-4211-9803**Postgraduate Student at the Department of German, General and Comparative Linguistics
of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) alinel07085@gmail.com*

STRUCTURAL FEATURES OF TERM COMPOUNDS IN THE PROFESSIONAL GERMAN LANGUAGE OF CIVIL LAW

One of the most productive ways of updating the terminology is the analytical derivation, which is to create composite categories of term compounds. They are able to more fully reflect the specific features referred to concept, and therefore dominate term system. Term compounds was the object of the linguistic descriptions of many term systems – biology, botany, physics, military terminology, terminology, the Internet, Economics and others. However, until now there is no study of term compounds in German professional language, civil law and makes important of our study.

In existing studies of the term compounds is characterized, as a rule, on the qualitative side, is given their definition, the conceptual composition, semantic features, and the like. There are still no quantitative data that give a complete picture of the prevalence of certain models of term compounds in professional languages, their length, part of the language composition, structural features.

The purpose of this article is to establish the structural features term compounds in German professional language of civil law. Subject of research – the term compounds of the respective branch of law, the object of the research – quantitative and structural characteristics. The research is based on written texts of German civil law with a total volume of about 2 million word usages, which is the equivalent of around 5 500 pages or 344 printed sheets.

In the study of professional texts from German civil law are fixed two-, three- and (poly)multicomponent term compounds, which may include four, five, six or more units. The basis of the formation of different models of the term compounds are based on the principles of the compatibility of the morphological classes of words. Counts of the term compounds in the German scientific texts of the civil law are carried out with the help of a program by syntactic analysis of German text corpora STTS. There are 571 thousands term compounds, of which often were happened nomination term compounds (67%), followed by verbal (26%) and participle (4%). The choice of a particular part of speech to use in the function of the term is determined by the system of concepts. For each term compound should be stayed standard reproducible structure of complex professional concepts.

Key words: term compounds, core, polycomponent terms, part of language composition, nomination, adjective, verbal term compounds.

Постановка проблеми. Одним з найпродуктивніших способів поповнення термінології є аналітична деривація, яка полягає у творенні складених номінацій – терміносполук (Процик, 2000: 65). Згідно з низкою досліджень, терміносполуки здатні найбільш повно відобразити необхідні специфічні риси позначуваного ними поняття, а тому домінують у терміносистемах. Крім того, терміносполуками легше, ніж словотворчими засобами, передавати належність до класифікаційного ряду, в основі якого лежать родо-видові відношення понять (Кійко, 2019а: 111–112; Кійко, 2019б: 81–83).

Термінологічні словосполучення не раз ставали об'єктом лінгвістичних описів у багатьох терміносистемах: біології (Осолихіна, 1985), ботаніки (Рябко, 1988), фізики (Дорош, 1986), військової термінології (Егоршина, 1995), термінології мережі Інтернет (Кудрявцева, 2010), економіки (Балашова, 2009) тощо. Проте досі немає досліджень терміносполук у німецькій фаховій мові цивільного права, що й зумовлює **актуальність** нашої студії. Крім того, у наявних дослідженнях терміносполуки охарактеризовано зазвичай з якісної сторони з огляду на їх визначення, понятійну структуру, семантичні особливості тощо. Досі немає кількісних даних, які б давали повну картину поширеності певних моделей терміносполук у фахових мовах, щодо їхньої довжини, частини мовного складу, структурних особливостей. З огляду на це вважаємо дослідження структурних особливостей терміносполук німецької фахової мови цивільного права на часі.

Аналіз досліджень. Незважаючи на низку досліджень, присвячених терміносполукам, серед лінгвістів досі нема єдиної думки щодо позначення термінів, які складаються з декількох лексичних одиниць. Такі терміни називають термінами-ланцюжками (Ухорская, 1982: 113), багатослівними, чи полілексемними термінами (Гринев, 1993: 223), багаточленними термінами (Дорош, 1986: 5), складноструктурними субстантивними словосполученнями (Манерко, 2003: 122–123), полівербальними термінами (Синяв-

ская, 2002: 209), багатокомпонентними субстантивними словосполученнями (Осолихіна, 1985: 7), або багатокомпонентними термінами (Абрамова, 2003: 32; Кудинова 2011: 58). Як зазначає щодо цього Т. Кудинова, за структурного аналізу термінологічних сполучень виникає необхідність демаркації понять *багатокомпонентний термін* і *багатослівний термін*. Очевидно, що всі багатокомпонентні терміни відносяться до багатослівних термінів, проте стверджувати, що всі багатослівні терміни належать до багатокомпонентних, не можна (Кудинова, 2011: 60). Так, наприклад, трислівний юридичний термін *Honorarvorschuß vereine baren* («домовлятися про завдаток у рахунок гонорару») є лише двокомпонентним терміном, оскільки складний іменник *Honorarvorschuß*, що складається із двох слів, виражає одне поняття і виступає як цільнооформлена одиниця. На рівні змісту термінологічне словосполучення розглядається як складене поняття, семантична структура якого ускладнюється відношеннями між його компонентами. Складене поняття є єдністю кількох понятійних ознак (Табанакіна, 1999: 110), а тому понятійна структура терміносполуки не є простою сумою складових її понять. У семантичній структурі розглянутої нами терміносполуки з'являється нова ознака: «у рахунок гонорару», тобто тільки у своїй сукупності ознаки формують цілісне поняття, пов'язане з областю права. Отже, *термінологічне словосполучення* позначає цілісну семантичну структуру, а *багатокомпонентний термін* стосується структурних особливостей досліджуваних сполучень. У дослідженні ми послуговуємося поняттям *терміносполука*, яке є зручнішим, коротшим і загальноприйнятим позначенням *термінологічного сполучення*. Розглянемо тепер наявні визначення терміносполук.

У наведених вище працях автори наводять різні дефініції терміносполук з огляду на їхні семантичні, структурні чи функційні особливості. Так, І. Кудрявцева, Л. Ткачова звертають основну увагу на значення термінологічних сполук і розглядають їх як роздільно оформлені, семантично цілісні сполучення, утворені шляхом з'єднання

двох, трьох і більше компонентів і пов'язані з конкретним поняттям науки і техніки (Кудрявцева, 2010: 10; Ткачова, 1987: 27). В. Судовцев і Т. Кудінова підкреслюють у своїх визначеннях структуру термінологічних словосполучень, які є цілісними поєднаннями двох або більше слів, пов'язаних за допомогою прийменника або безприйменниковим способом. Вони можуть бути стійкими і вільними сполученнями, водночас їхніми компонентами є однослівні або аналітичні лексеми (Судовцев, 1989: 62; Кудінова, 2011: 59). Отже, у наведених визначеннях можна простежити структурні (кількість компонентів), семантичні (стійкість), функціональні (уживання в межах певної науки) характеристики терміносполук. Керуючись специфікою їх структури і семантики, визначимо терміносполуки як сталі полілексемні сполучення, які виражають спеціальне поняття в усьому його обсязі і з усіма його ознаками. Розглянемо структурні характеристики терміносполук німецької фахової мови цивільного права більш детально.

Мета статті – встановити структурні особливості терміносполук німецької фахової мови цивільного права. Предмет дослідження – терміносполуки відповідної галузі права, об'єкт дослідження – їхні кількісні та структурні характеристики (поширеність певних структурних моделей терміносполук, їхня довжина, частиномовний склад тощо). Матеріалом дослідження слугували письмові тексти німецького цивільного права загальним обсягом приблизно 2 млн слововживань, що становить у перерахунку приблизно 5 500 сторінок, або 344 друковані аркуші (BGB, 2017; Entscheidungen, 2016; Larenz, 2012; Palandt, 2017).

Виклад основного матеріалу. Цивільне право – це галузь права, яка включає в себе норми права, що регулюють майнові й особисті немайнові правові суспільні відносини між рівноправними суб'єктами права – фізичними та юридичними особами, територіальними громадами, державами й іншими суб'єктами публічного права. Предметом цивільного права є так звані *цивільні відносини*, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників (https://uk.wikipedia.org/wiki/Цивільне_право).

Структурні характеристики терміносполук у німецьких текстах цивільного права зазвичай включають довжину терміна, тобто кількість його компонентів, частиномовну належність і морфологічні особливості компонентів. Зупинимось детальніше на структурних характеристиках терміносполук.

У багатьох роботах із термінознавства відзначається важливість вивчення довжини терміна (Бурлакова, 1975: 16; Лейчик, 2006: 50–52). В. М. Лейчик уводить поняття ідеальної та оптимальної довжини терміна. Під ідеальною довжиною терміна автор розуміє таку довжину, за якої кожен терміноелемент означає одне поняття із системи понять певної галузі. Цю величину можна умовно позначити $n + 1$, (де n – компонент). У випадку з основним терміном $n = 0$. Довжина похідного терміна n -го ступеня становить $n + 1$ компонентів, де n відповідає також кількості етапів поділу поняття. Оптимальна довжина терміна – це така довжина, яка виражає реальні умови його утворення в певній терміносистемі (Лейчик, 2006: 51). Проте за такої умови довжина терміна може бути нескінченною. Водночас спостерігатиметься така закономірність: чим довший термін, тим меншим стає семантичний зв'язок між його компонентами. На наш погляд, найбільш показовим критерієм ідеальної структури терміна є друга умова, виокремлена автором, за якої зв'язки між терміноелементами однозначно виражають логічні зв'язки між поняттями певної терміносистеми (Лейчик, 2006: 51).

На основі виокремлення термінів із текстів за дотримання вимог однорідності і необхідного обсягу вибірок або на основі аналізу термінології, зафіксованої у словниках, можна встановити загальні тенденції до домінування терміносполук певної довжини. У німецьких юридичних текстах цивільного права виокремлюємо за кількістю компонентів двокомпонентні, трикомпонентні і полікомпонентні терміни. Найпоширенішими є такі структурні типи терміносполук:

I. Двокомпонентні:

1) прикметник + іменник у називному відмінку однини / множини: *der zivile Kläger, die zivile Verhandlung, die jugendliche Kriminalität, schwere Delikte, soziale Abgaben*;

2) іменник у називному відмінку + іменник у родовому відмінку без прийменника: *das Gerichtsurteil, Vorgaben der Verfassung*;

3) іменник у називному відмінку + іменниково-прийменникова конструкція: *die Restitution von Enteignungen, Sondereigentum an Gebäuden*.

II. Трикомпонентні:

1) прикметник + прикметник + іменник: *die internationale gerichtliche Prozedur, das zivile prozessuale Recht*;

2) іменник у називному відмінку + прикметник + іменник у родовому відмінку: *die Folge des unmittelbaren Zwangs*;

3) іменник у називному відмінку + іменник у родовому відмінку + іменник у родовому від-

мінку: *das Eigentumrecht von Bürgern, die Treffung der Entscheidung des Gerichtes*;

4) іменник у називному відмінку + іменник у знахідному відмінку + іменник у родовому відмінку: *das Recht auf die Freiheit des Wortes, das Recht auf den Schadenersatz der Ausgaben*;

5) прислівник + прикметник + іменник у називному відмінку: *das besonders schwere Delikt, die äußerst gesellschaftsgefährlichen Handlungen*.

III. Полікомпонентні, які можуть включати чотири, п'ять, шість і більше одиниць, як-от: *der Untersuchungsführer in den besonder wichtigen Sachen*.

Серед полікомпонентних терміносполук особливе місце посідають синтаксичні моделі предикативного типу: *Verträge besatzungsrechtlichen und militärischen Inhalts, Fortgeltung von völkerrechtlichen Verträgen, Anspruch auf Schadenersatz* тощо. Як видно з наведених прикладів, в основі формування структур терміносполук лежать принципи сполучуваності морфологічних класів слів. Інакше кажучи, терміносполуки будуються за певними граматичними зразками, які формуються в мовленні на основі категорійних властивостей слів. Серед різних видів терміносполук виокремлюємо іменні (субстантивні й ад'єктивні), дієслівні та прислівникові терміносполуки. Комбінаторика морфологічних класів слів представлена двома типами сполучуваності: комбінації слів, що належать до різних частин мови, і комбінації слів одного морфологічного класу. Найбільш типовою для терміносполук німецької фахової мови цивільного права є сполучуваність різних класів слів.

Найпоширенішими моделями терміносполук у нашій вибірці є субстантивні сполучення. На думку багатьох авторів, іменники мають найвищу здатність брати участь у термінологічній номінації (Суперанська, 2012: 120; Кійко, 2019: 110). Іменники у складі терміносполук можуть поєднуватися із прикметниками (*tilgungsfähige Hypothek* – «погасима іпотека»), з дієприкметниками (*ablösbare Hypothek* – «погашена іпотека», *unkündbare Hypothek* – «безстрокова іпотека»), із порядковими числівниками (*die zweite Hypothek* – «друга іпотека»), з іншими іменниками (*Kündigung der Hypothek* – «розірвання договору іпотеки»), з дієсловами (*eine Hypothek aufnehmen* – «брати іпотечну позику»; *eine Hypothek löschen* – «погасити іпотечний борг», *mit einer Hypothek belasten* – «закладати майно під іпотеку»). Водночас у німецькій фаховій мові цивільного права досить поширені = терміносполуки моделі «іменник + іменник», як-от: *Verbindlichkeit des*

Nichtklärten – «обов'язковість неоголошеного», *Vollendung der Willenserklärung* – «здійснення волевиявлення», *Unmöglichkeit der Lieferung* – «неможливість поставки», *Verfügung des nichtberechtigten Verkäufers* – «розпорядження неправочинного продавця» тощо.

Терміносполуки можуть бути представлені не тільки іменниками, але й іншими частинами мови за ядро. Вибір певної частини мови для використання у функції терміна визначається системою понять, отже, терміносистемою. На перший план можуть висуватися об'єкти, ознаки, операції. Так, у музичній сфері важливо відобразити характер дій музиканта, тому в цій терміносистемі так багато прислівників, запозичених з італійської мови: *allegro, forte, staccato* тощо (Юрєва, 2014: 53). На відміну від цього, у німецькій фаховій мові цивільного права переважають ад'єктивні словосполучення, у яких у ролі ядра виступають прикметники або дієприкметники, як-от: *notariell beurkundet* – «нотаріально завірений», *schwebend unwirksam* – «укладений на невизначений термін», *abwesend bei (D)* – «відсутній (при / на чому-н.)», *bestehend und künftig* – «наявні та майбутні» тощо. Дієприкметники у складі таких терміносполук, на кшталт *beschränkt* – «обмежений», *erlaubt* – «дозволений», є прикметниками віддієслівного походження. Вони виявляють ознаки, притаманні лише прикметникам, наприклад, префіксацію за допомогою префікса *un-* (*unbeschränkt* – «необмежений», *unerlaubt* – «недозволений»). У цих випадках, залежно від контексту, головне слово або субстантивується (*der Abwesende* – «відсутній»), або виконує функцію визначення вже у складі субстантивного словосполучення.

У низці терміносистем спостерігається зсув від номінативного ядра в бік одиниць, які реалізують дієслівну семантику. Значна кількість дієслівних конструкцій спостерігається в терміносистемах земельного права, економіки, торгівлі, бізнесу тощо (Манерко, 2003: 125). Досить часто ядром терміносполуки є дієслова і в німецькій фаховій мові цивільного права, як-от: *gegen die guten Sitten verstoßen* – «порушувати моральні норми», *Willenserklärung abgeben* – «виразити волевиявлення», *Vertrag abschließen* – «заклучити договір», *Schaden ersetzen* – «відшкодувати збитки», *Sicherheit leisten* – «надати гарантію» тощо.

Результати підрахунків різних моделей терміносполук наведені в таблиці 1 (див. табл. 1). Підрахунки проведено за допомогою програми синтаксичного аналізу німецьких корпусів текстів STTS, створеної в Інституті автоматичної обробки мови

Таблиця 1

Частота моделей терміносполук у німецьких текстах цивільного права

Моделі	Частота	Приклади
Субстантивні терміносполуки	382 570 (67%)	<i>Identität der Person, Identität der Tat, absolute Identität, Änderung der persönlichen Identität</i>
Дієслівні терміносполуки	148 460 (26%)	<i>Die Identität feststellen, sich von Bürgerschaft befreien, Schadenersatz leisten</i>
(Діє)прикметникові терміносполуки	2 284 (4%)	<i>notariell beurkundet, widerrechtlich anfechtbar, grob fahrlässig, widerrechtlich vereinbart</i>
Решта	1 713 (3%)	<i>stare decisis, aequum ab iniquo separantes, ab illicito discernentes</i>

при Штуттгартському університеті (Thielen, 1999)¹. Шляхом автоматичного підрахунку різних моделей терміносполук отримано частоту їх уживання у фахових текстах німецького цивільного права. Загалом зафіксовано 571 тисячу терміносполук у текстах обсягом приблизно 2 млн слововживань.

Завдяки проведеному частиномовному аналізу терміносполук встановлено, що номінативні терміносполуки трапляються в текстах найчастіше (67% усіх терміносполук). Найчастотнішими іменниками, які вживаються в текстах цивільного права Німеччини, є *Identität f, Sache f, Mangel f, Rechtsgeschäft n, Vollstreckung f, Bewährung f, Voraussetzung f, Verurteilung f, Haftung f, Schuldner m, Tatbestand m, Erklärung f, Grundstück n*. Висока частотність вживання іменників пояснюється необхідністю точної номінації фахових понять. Таким чином, іменникові частини мови утворюють ядро у проаналізованих фахових текстах, оскільки це пов'язано з їхньою специфікою, а саме визначенням, ідентифікацією, характеристикою певних осіб, дій, явищ.

Дієслівні терміносполуки трапляються значно рідше, лише у 26% випадків, що свідчить про переважання номінального стилю в німецьких текстах цивільного права. Кількість (діє)прикметникових терміносполук становить приблизно 4%, що свідчить про їх незначну поширеність у німецьких фахових текстах цивільного права порівняно з іншими моделями терміносполук.

Програма STTS ґрунтується на вербоцентричності німецького речення, тому терміносполуки моделі «прислівник + дієслово» відносить до дієслівних, як-от: *glaubhaft machen, falsch aussagen*. Суто прислівниковою моделлю є лише окремі випадки вживання латинського терміна *ad hoc* – «для цього випадку».

Поза увагою залишилися такі латинські сталі терміносполуки, як *ius civile* – «цивільне право»,

onus probandi – «тягар доведення», *diligentia quam in suis rebus adhibere solet* – «ретельність у веденні власних справ», *bona fides* – «гарне поводження», *ex parte* – «від однієї зі сторін», *stare decisis* – «залишити попереднє рішення», *aequum ab iniquo separantes* – «з огляду на визначене відповідним», *ab illicito discernentes* – «вивести відповідні правові наслідки», *parum est enim* – «справляти враження», *petitio principii* – «порочне коло», *ratio decidendi* – «вирішальний принцип», та ін., які фігурують в окремих цивільних справах, наприклад: *Er ermittelt das ratio decidendi aus den vor ihm angerufenen Präjudizen auf Grund der Unterscheidung zwischen ratio decidendi, das er auf Grund der stare decisis als bindend erachtet, und den obiter dicta, das heißt den nicht zur maßgeblichen Entscheidung gehörigen Randbemerkungen voriger Richter* (Larenz, 2012: 613).

Б. Головін і Р. Кобрін запропонували поділ моделей терміносполук на чотири типи:

1) моделі лінійної структури без прийменників: *sittenwidrige vorsätzliche Schädigung; bestehende und künftige Ansprüche; die Einwilligung des Vertreters;*

2) моделі лінійної структури із прийменниками: *die im Verkehr erforderliche Sorgfalt; Befugnis zu lastenfreier Übereignung; die Verbindlichkeiten aus einer unerlaubten Handlung; die elterliche Sorge für ein neugeborenes Kind;*

3) моделі нелінійної структури без прийменників: *Verfügung des nichtberechtigten Verkäufers; Verwendung allgemeiner Geschäftsbedingungen;*

4) моделі нелінійної структури із прийменниками: *Abgabe einer Willenserklärung durch arglistige Täuschung, alle gegenwärtig und künftig auf Grund des Geschäftsverhältnisses bestehenden Ansprüche.*

Диференціація моделей лінійної та нелінійної структури ґрунтується на наявності класу терміносполук, у яких ядро приєднує кілька граматично залежних слів. Водночас не всі граматично залежні слова контактні до ядра. Зазвичай після

¹ Авторка щиро вдячна проф., д-ру Торстену Рьольке (Технічний університет міста Берліну) за наданий доступ до програми STTS і можливість здійснити обрахунки на матеріалі корпусу текстів німецької фахової мови цивільного права.

ядра йде залежне слово у функції безприйменникового доповнення або неузгодженого означення; потім слідує слова, що мають синтаксичну функцію прийменникового доповнення та обставини (Головин, 1987: 75).

Природно, що для будь-якої терміносистеми характерні свої структурні моделі термінів зі специфічною частиномовною наповненістю, які можуть відрізнятися як однорідністю, так і різноманіттям. Проте багато дослідників вважають, що набір таких моделей для кожної предметної області невеликий, найчастіше це від 12 до 15 моделей, специфічних взагалі для фахових мов, що лише незначно варіюються для певної підмови (Карпова, 2005: 71).

Висновки. До процедури моделювання вдаються з метою зведення всього різноманіття терміносполук до певних чітко окреслених моделей. У результаті видається можливим виокремлення сталих відтворюваних терміносполук, побудованих за частотними моделями. У досліджуваних фахових текстах із німецького цивільного права зафіксовано дво-, три- і полікомпонентні терміносполуки, які можуть включати чотири, п'ять, шість і більше одиниць. Серед полікомпонентних терміносполук особливе місце посідають синтаксичні моделі предикативного типу. В

основі формування різних моделей терміносполук лежать принципи сполучуваності морфологічних класів слів, тобто терміносполуки будуються за певними граматичними зразками, які формуються в мовленні на основі категорійних властивостей слів. У роботі виокремлено субстантивні, (діє)прикметникові і дієслівні терміносполуки. Результати кількісних підрахунків уживання різних моделей терміносполук німецької фахової мови цивільного права за допомогою програми синтаксичного аналізу німецьких корпусів текстів STTS свідчать про те, що найчастіше трапилися номінативні терміносполуки (67%), за якими слідує дієслівні (26%) і (діє)прикметникові (4%). Вибір певної частини мови для використання у функції терміна визначається системою понять. Отже, за кожною терміносполукою стоїть стала стандартно відтворена структура складного професійного поняття.

Припускаємо, що формальна структура терміносполук може впливати на змістовну структуру, точність, адекватність окремого терміна як елемента терміносистеми. З огляду на це перспективним вважаємо дослідження семантичних особливостей терміносполук німецької фахової мови цивільного права, що й послугує об'єктом наших подальших студій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова Г. Медицинская лексика: основные свойства и тенденции развития : монография. Краснодар : КубГУ, 2003. 246 с.
2. Балашова В. Некоторые особенности многословных терминов-derivатов (на примере современной английской экономической терминологии). URL: <http://www.confcontact.com/2009ip/balashova.php>.
3. Бурлакова В. Основы структуры словосочетания в современном английском языке. Ленинград : ЛГУ, 1975. 135 с.
4. Головин Б., Кобрин Р. Лингвистические основы учения о терминах. Москва : Высш. шк., 1987. 104 с.
5. Гринёв С. Введение в терминоведение. Москва : Моск. лицей, 1993. 309 с.
6. Дорош Г. Структурно-семантическая организация многокомпонентных терминологических образований с препозитивным определением в современном английском языке: на материале текстов по молекулярной физике : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Киев, 1986. 16 с.
7. Егоршина Н. Несколькословные термины в военном подязыке (ономазиологический аспект) : дис. ... канд. филол. наук. Москва, 1995. 178 с.
8. Карпова О., Щербакова Е. PR: проблемы терминографического описания. Иваново, 2005. 184 с.
9. Кійко С., Кійко О. Тезаурусне моделювання термінологічної системи предметної області «Фінанси». *Advanced trends of the modern development of philology in European countries* : collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. С. 79–97.
10. Кійко С. Принципи укладання «Німецько-українського словника термінів промислової автоматизації». *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики* : науковий журнал. Чернівці : Видавничий дім «Рдовід», 2019. Вип. 2 (18). С. 109–118.
11. Кудинова Т. К вопросу о природе многокомпонентного термина (на примере английского подязыка биотехнологий). *Вестник Пермского университета*. 2011. № 2 (14). С. 58–62.
12. Кудрявцева И. Особенности формальной структуры и семантические характеристики терминологических словосочетаний (на материале английской и русской специальной лексики научно-технической области «Интернет») : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Москва, 2010. 21 с.
13. Лейчик В. Терминоведение: Предмет, методы, структура. 2 изд. Москва : Эдиториал УРСС, 2006. 256 с.
14. Манерко Л. Истоки и основания когнитивно-коммуникативного терминоведения. *Лексикология. Терминоведение. Стилистика* : сборник научных трудов. Москва ; Рязань : Пресса, 2003. С. 120–126.
15. Осолихина Л. Многокомпонентные субстантивные словосочетания в функции дополнений в английской биологической литературе (в сопоставлении с художественной) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Львов, 1985. 17 с.

16. Процик І. Аналітична деривація в українській фізичній термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2000. № 402. С. 65–70.
17. Рябко О. Номинативные и структурно-семантические свойства сложных субстантивных образований (на материале наименований растений) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Пятигорск, 1988. 16 с.
18. Синявская С. Пути формирования и словообразовательные особенности английской терминологии эндокринологии. *Проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков*. Санкт-Петербург : СПб. ун-т, 2002. С. 209–215.
19. Суперанская А., Подольская Н., Васильева Н. Общая терминология. Вопросы теории. 6-е изд. Москва : Книжный дом «Либроком», 2012. 248 с.
20. Судовцев В. Научно-техническая информация и перевод: пособие по английскому языку. Москва : Высшая школа, 1989. 231 с.
21. Табанакова В. Идеографическое описание научной терминологии. Тюмень : Изд-во ТюмГУ, 1999. 198 с.
22. Ткачѐва Л. Основные закономерности английской терминологии. Томск : Изд-во Томского ун-та, 1987. 200 с.
23. Ухорская Л. Терминообразовательные процессы в современном английском языке (на материале многокомпонентных терминов по авиации и космонавтике). *Структурно-семантические особенности отраслевой терминологии*. Воронеж : Воронеж. ун-т, 1982. С. 113–117.
24. Юрьева Е. Терминологические единицы фразеологического происхождения в сфере профессиональной коммуникации (на материале LSP-страхования в английском языке) : дис. ... канд. филол. наук. Москва, 2014. 174 с.
25. BGB. Bürgerliches Gesetzbuch. 79. Aufl. München : dtv, 2017. 890 S.
26. Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen : BGHZ. Hrsg. von den Mitgliedern des Bundesgerichtshofes und der Bundesanwaltschaft. Bd. 208. Köln [u.a.] : Heymanns, 2016. 662 S.
27. Larenz K., Wolf M., Neuner J. Allgemeiner Teil des deutschen bürgerlichen Rechts. München : Verlag C. H. Beck, 2012. 708 S.
28. Palandt. Bürgerliches Gesetzbuch. 76. Aufl. München : Beck, 2017. 3247 S.
29. Guidelines für das Tagging deutscher Textkorpora mit STTS / C. Thielen et al. *Technical report, IMS and Sfs*. 1999. URL: <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/resources/stts-1999.pdf>.

REFERENCES

1. Abramova G. Medicinskaya leksika: osnovnye svoystva i tendencii rasvitiya [Medical vocabulary : basic properties and tendencies of development]. Krasnodar : KubGU, 2003. 246 p. [in Russian].
2. Balashova V. Nekotorye osobennosti mnogoslownyh terminov-derivatov (na primere sovremennoy angliyskoy ekonomicheskoy terminologii). [Some peculiarities of verbal derivative terms (on the example of modern English economic terminology)]. URL: <http://www.confcontact.com/2009ip/balashova.php> [in Russian].
3. Burlakova V. Osnovy struktury slovosochetaniya v sovremennom angliyskom yazyke [Basics of phrase structure in modern English]. L. : LSU, 1975. 135 p. [in Russian].
4. Golovin B., Kobrin R. Lingvisticheskiye osnovy ucheniya o terminah [Linguistic bases of the doctrine of terms]. M. : Vyscha Shkola, 1987. 104 p. [in Russian].
5. Grinev S. Vvedeniyevterminovedeniye [Introduction to termbiography]. M. : Mosk. Licey, 1993. 309 p. [in Russian].
6. Dorosh G. Strukturno-semanticheskaya organizatsiya mnogokomponentnykh obrazovaniy s prepositivnym opredeleniyem v sovremennom angliyskom yazyke (namateriale tekstov po molekulyarnoyfizike) [Structural and semantic organization of multicomponent formations with prepositive definitions in modern English (based on texts on molecular physics)] : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. Kiev, 1986. 16 p. [in Russian].
7. Yagorshyna N. Neskolkoslovnyye terminy v voyennom podyazyke (onomasiologicheskyy aspekt) [Multiple terms in the military sublanguage (onomasiological aspect)] : dis. ... kand. filol. nauk. M., 1995. 178 p. [in Russian].
8. Karpova O., Stcherbakova Ye. PR : problemy terminograficheskogo opisaniya [terminological description problems]. Ivanovo, 2005. 184 p. [in Russian].
9. Kiyko S., Kiyko O. Tezaurusne modeluvannya terminolohichnoyi systemy predmetnoyi oblasti “Finansy”. [Thesaurus modeling of the terminological system of the subject area “Finance”]. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries* [Collective monograph]. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2019. P. 79–97 [in Ukrainian].
10. Kiyko S. Pryncypy ukladannya “Nimecko-ukrayinskohoslovnyka terminivpromyslovoyi avtomatysacii”. [Principles of compiling the «German-Ukrainian dictionary of terms of industrial automation»] *Aktualni problemy romano-hermanskoyi filolohiyi ta prykladnoyi linhvistyky*. Chernivtsi : Rodovid, 2019. Vyp. 2 (18). P. 109–118 [in Ukrainian].
11. Kudinova T. K voprosu o prirode mnogokomponentnogo termina (na primereangliyskogo podyazykabiotehnologiy) [Questions about the nature of a multi-component term based on the English sub-language of biotechnology] *Vestnik Permskogo universiteta*. 2011. № 2 (14). P. 58–62 [in Russian].
12. Kudriavtseva I. Osobennosti formalnoy struktury i semanticheskiye kharakteristiki terminologicheskikh slovosochetaniy (na materiale angliyskoy i russkoyspecialnoy leksikinauchno-tekhnicheskoy oblasti “Internet”) [Features of formal structure and semantic characteristics of terminological phrases (on the material of English and Russian special vocabulary of scientific and technical area of the “Internet”)] : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. M., 2010. 21 p. [in Russian].
13. Leychik V. Terminovedeniye: Predmet, metody, struktura [Terminology : subject, methods, management] : Izd. 2. M. : Editorial URSS, 2006. 256 p. [in Russian].
14. Manerko L. Istoki i osnovaniya kognitivno-kommunikativnogo terminovedeniya [Sources and bases of cognitive-communicative terminology]. *Leksikologiya. Terminovedeniye. Stilistika*. M. ; Ryasan : Pressa, 2003. P. 120–126 [in Russian].

15. Osolikhina L. *Mnogokomponentnye substantivnye slovosochetaniya v funktsii dopolneniya v angliyskoy biologicheskoy literature (v sopostavlenii s khudoshestvennoy)* [Multi-component noun phrase in the function of complement in the English biological literature (in relation to fiction)] : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. Lvov, 1985. 17 p. [in Russian].
16. Procyk I. *Analitichna derevaciya v ukrayinskiy fizychniy terminologii* [Analytical derivation in the Ukrainian physical terminology]. *Visnyk Nac. un-tu "Lvivska politekhnikha"*. 2000. № 402. P. 65–70 [in Ukrainian].
17. Riabko O. *Nominativnye i strukturno-semanticheskiye svoystva sloshnykh substantivnykh jbrzovaniy (na materiale naimenovaniy rasteniy)* [Nominative and structural-semantic properties of complex substantive formations (on the material of plant names)] : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. Piatigorsk, 1988. 16 p. [in Russian].
18. Sinyavskaya S. *Puti formirovaniya i slovoobrazovatelnye osobennosti angliyskoy terminologii endokrinologii* [Ways of formation and derivational features of the English terminology of endocrinology]. *Problemy filologii i metodiki prepodavaniya inostrannykh yazykov*. SPb. : SPb. un-t, 2002. P. 209–215 [in Russian].
19. Superanskaya A., Podolskaya N., Vasileva N. *Obshhaya terminologiya. Voprosy teorii* [General terminology. Theory issues]. Izd. 6-e. M. : Knizhny dom "LIBROKOM", 2012. 248 p. [in Russian].
20. Sudovtzev V. *Nauchnotekhnicheskaya informatsiya i perevod* [Scientific and technical information and translation]. M. : Vysshaya shkola, 1989. 231 p. [in Russian].
21. Tabanakova V. *Ideograficheskoe opisanie nauchnoy terminologii* [Ideographic description of scientific terminology]. Tyumen : Izd-vo TyumGU, 1999. 198 p. [in Russian].
22. Tkachyova L. *Osnovnye zakonomernosti angliyskoy terminologii* [Basic patterns of English terminology]. Tomsk : Izd-vo Tomskogo un-ta, 1987. 200 p. [in Russian].
23. Ukhorskaya L. *Terminoobrazovatelnye protsessy v sovremennom angliyskom yazyke (na materiale mnogokomponentnykh terminov po aviatsii i kosmonavtike)* [Termforming processes in the modern English language (on the material of multicomponent terms in aviation and cosmonautics)]. *Strukturno-semanticheskie osobennosti otraslevoy terminologii*. Voronezh : Voronezh. un-t, 1982. P. 113–117 [in Russian].
24. Yur'eva E. *Terminologicheskie edinicy frazeologicheskogo proiskhozhdeniya v sfere professionalnoy kommunikatsii (na materiale LSP strakhovaniya v angliyskom yazyke)* [Terminological units of phraseological origin in the field of the professional communication (on the material of insurance in English language)] : dis. ... kand. filol. nauk. M., 2014. 174 p. [in Russian].
25. BGB. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 79. Aufl. München : dtv, 2017. 890 S.
26. *Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen : BGHZ*. Hrsg. von den Mitgliedern des Bundesgerichtshofes und der Bundesanwaltschaft. Bd. 208. Köln [u.a.] : Heymanns, 2016. 662 S.
27. Larenz K., Wolf M., Neuner J. *Allgemeiner Teil des deutschen bürgerlichen Rechts*. München: Verlag C.H. Beck, 2012. 708 S.
28. Palandt. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 76. Aufl. München: Beck, 2017. 3247 S.
29. Thielen C., Schiller A., Teufel S., Stöckert C. *Guidelines für das Tagging deutscher Textkorpora mit STTS*. *Technical report, IMS and Sfs*, 1999. URL: <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/resources/stts-1999.pdf>.